

26.91x22.05	1/3	1	עמוד	24 שעות	14/12/2015	50923996-3
עות ונפגעי תקיפה מיניתמרכז סיוע לנפגעות תקיפה מיני - 23121						

יזמות הפרויקט:
מירי מרגלית
ואורלי ליברמן

שוברות שתיקה

הן עומדות מול המצלמה וחושפות באומץ את התקיפות המיניות שעברו. ליווינו מקרוב את ההקמה של פרויקט חשוב ויוצא דופן: בניית מאגר מצולם שיכלול את העדויות של מאות נשים שנאנסו והוטרדו מינית. "זה צריך להיות חלק מארכיון המדינה" | נעם ברקן | עמ' 4

27.14x34.29	2/3	4	עמוד	24	שעות	14/12/2015	50924003-3
עות ונפגעי תקיפה מינימלית סיוע לנפגעות תקיפה מיני - 23121							

"יש משהו בגילוי הלב ובאומץ שחושף יופי עמוק, והנשים האלה הן חלוצות". מירי מרגלית ואורלי ליברמן מאחורי המצלמה

נעם ברקן | צילום: דנה קופל

"אם מחר אני אמות, הסיפור שלי לא ייעלם מהעולם"

לא ראוי לתיעוד, או כל כך קשה וכבד שאני לא יכולה להעמיס אותו עליך. איכשהו לא היה סיפור 'במידה הנכונה'. אבל מבחינתנו כל סיפור הוא במידה הנכונה, ואצלנו לא תהיה מראיית שלא התראיינה בעצמה".

ליברמן היא בוגרת החוג לקולנוע באוניברסיטת תל-אביב, ובעבר ערכה חרשות בעיתונות הכתובת. "אני מרגישה שכל עיסוקי הקודמים הכינו אותי לפרויקט הזה", היא אומרת. "האוזניים, העיניים והלב שלי מחוברים ישירות אל האישה שמספרת את סיפוריה, והמצלמה שלי אוהבת נשים שיש להן אומץ לתעד. כולן יוצאות יפה פיות. יש משהו בגילוי הלב שחושף יופי עמוק, והנשים האלה הן חלוצות".

איך הצלחתן לדווח אותן?

"זה סיפור שקשה להוציא החוצה. לאחת המתעדות היה כל כך קשה שאמרתי לה 'מתני שתהיי מוכנה, איפה שתהיי מוכנה, אני אגיע'. היא התקשרה בשבת בעשר בבוקר: 'בואי אליי עכשיו'. לקחתי את המצלמה ונסעתי אליה. למחרת היא כתבה לי 'אתמול היה יום ההולדת השני שלי, ולך נתתי את תפקיד הרולה. תודה'".

כמה עדויות אספתן?

"עד כה תועדו 12 נשים בגילאי 27-56, שמ' תארות קשת רחבה של מקרים: פגיעות מיניות בילדות בתוך ומחוץ למשפחה, אונס, תקיפה על ידי איש חינוך, על ידי חברים ללימודים בבית

תכלתי עליה ואמרתי 'מצטערת, אני לא יכולה'. רק אחרי שלושה חודשים הצליחה ליברמן לחשוף את הסיפור שלה, 'ואז קרו שני דברים: ראשית, הראיתי אותו לבן זוגי, והוא הצליח להכיל את מה שנאמר שם כל כך לעומק, שזה הקפיץ את מערכת היחסים שלנו באופן לא צפוי. במקביל הרגשתי שהחיים שלי משתנים. שכף רגלי דורכת באופן יותר בטוח על האדמה. ברגע שסיפרתי את הסיפור, התחלתי להשתחרר ממנו".

רק בזכות התיעוד מול מצלמה?

"זה לא רק התיעוד. לספר את הסיפור שלי במ' קום מכיל שאינו שופט, כלי שיש מישהו להאשים או מישהי שצריך לטפל בה, זה לשנות את השיח וזה היה מאוד משמעותי. עכשיו הסיפור הוא לא רק שלי, הוא סיפור של תופעה חברתית".

המצלמה אוהבת אומץ

כשהשתיים סיפרו למתנדבות על הפרויקט, הן חששו משטף של נשים שיבקשו לתעד את סיפורן. "באמת הגיע שטף – של נשים שרצו לראיין", אומרת ליברמן. "כששאלתי 'מה עם הסיפור שלך?', רובן ענו 'לי אין סיפור'. זה הבהיר לי שגם מי שעוסקים בתחום ובעלי מודעות ורצון לשינוי חברתי, כלואים בתוך המחשבה הזאת: אני מתפקדת, יש לי ילדים, התחתנת, אני לא קורבן. הסיפור שלי לא כזה חמור ולכן

את היום הזה, לפני שנתיים, אורי לי ליברמן לא תשכח בחיים. היום בו מירי מרגלית, יוזמת הפרויקט, סיפרה לה בהתרגשות על הרעיון. ליברמן הגיעה למרכז הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בתל-אביב, שם היא מתנדבת זה חמש שנים, "ופתאום נכנסה מירי וסיפרה על השראה שקיבלה מפרויקט התיעוד בוודיאור של הלומי קרב בעמותת נט"ל".

"הרעיון היה להקים אצלנו פרויקט דומה, שיתעד סיפורים אישיים על פגיעות מיניות", משחזרת מרגלית, רכות ליווי בהליך הפלילי במרכז הסיוע. ליברמן, בתגובה, נעמדה מיד על רגליה. "אמרתי לה משפט שלא אשכח בחיים: 'אנחנו הולכות להקים את היד ושם של התקיפה המינית. ואני אהיה תיעוד מספר אחת'".

במשך שנתיים בנו מרגלית וליברמן את הפרויקט. הן נפגשו עם גורמים בנט"ל וביד ושם, עם מומחיות לתיעוד ועם עורכי דין, ולפני מספר חודשים פתחו בפייילוט. ראשונות, צילמו אחת את השנייה. "הרגשנו שאנחנו צריכות לעבור את זה בעצמנו לפני שנתעד נשים אחרות", מספרת מרגלית. "ורק אחר כך פתחנו את הפייילוט למ' תנדבות במרכז הסיוע ולחברותיהן".

"אני אמנם הצהרתי שאהיה התיעוד הראשון", מודה ליברמן, "אבל כשהבאתי את המצלמה והציווה, ומירי התיישבה מולי לראיין אותי, הסי-

הן קוראות לזה "היד ושם של התקיפה המינית".

הנפגעות יושבות

מולן, מישירות מבט

למצלמה ומספרות

הכל, בלי מסכות, בלי

פיקסלים. מירי מרגלית

ואורלי ליברמן שומרות את

העדויות האלה בארכיון

שהקימו, במרכז הסיוע

לנפגעות תקיפה מינית

בתל-אביב. "זה צריך להיות

חלק מארכיון המדינה",

הן אומרות, "בדיוק כמו

תיעוד של הלומי קרב

ונפגעי טרור"

5924009-9	14/12/2015	ידיעות אחרונות - 24 שעות	עמוד 5	3/3	27.27x16.38
עות ונפגעי תקיפה מינימלית סיוע לנפגעות תקיפה מיני - 23121					

מה הם היו אומרים: "למדתי הרבה בהקשיבי בתשומת לב. רוב בני האדם אינם מקשיבים לעולם" | ארנסט המינגווי

יש היום לא מעט פרויקטים ופורומים באינטרנט של נשים שפותחות את הסיפור של התקיפה המינית.

"זה נפלא ומבורך, אבל המאגר שלנו מציע משהו קצת אחר. אצלנו הסיפור לא חשוף לציבור. הוא מסופר, מתועד ונשמר אצלנו, לפעמים בקופסה שחורה – לא נחשף לאף אחת עד שנקבל אישור מהמספרת. מירי ואני קוראות לפרויקט 'שומרות הסיפורים', כי אצלנו העניין של המוגנות הוא עליון. הרעיון הוא שזה יהיה מאגר ממוסד, שבעתיד, לדעתנו, צריך להיות חלק מארכיון המדינה. כמו סיפורים של הלומי קרב ושל נפגעי פיגועים, גם תקיפה מינית היא פיגוע חבלני, שמתרחש כל הזמן ובכל מקום. הגיע הזמן שהנפגעים יידעו שיש מקום שבו יוכלו להפקיד את הסיפור שלהם, ולא רוקא לצאת בהאשמה כלפי מישהו או לסמן את עצמם כמישהו 'מקולי-קל' שזקוק לתיקון".

"פרויקט התייעוד של מרכז הסיוע בתל-אביב הוא בעל חשיבות עליונה, כלי יוצא מן הכלל שבאמצעותו ניתן לשבור את קשר השתיקה האדיר שאופף את תחום הפגיעה המינית", מוסיפה אורית סוליציאנו, מנכ"לית איגוד מרכזי הסיוע. "פגיעה מינית היא שואה אישית עבור הנפגעים. היא נעשית בחדרי חדרים, ללא עדים, ולא תמיד מותירה סימנים. באמצעות העדויות והסיפורים האישיים יישמע סוף-סוף הקול המוטק, הנאלם והנעלם של נפגעות ונפגעים רבים. הסרטים הם כלי עוצמתי לשינוי חברתי, מצבת זיכרון נצחית לפשעי ההתעללות".

מחכים לסיפור שלכן

מי שמעוניינת לתעד את סיפורה יכיר לה להתקשר למרכז הסיוע 03-5176176. בשלב הראשון היא תעבור ראיון קצר טלפוני, "לספר מי היא הייתה לפני הפגיעה, גם אם מדובר בפגיעה ביודות", אומרת מירי מרגלית. "בהמשך תספר על הפגיעה עצמה ומשם על חייה היום. לאן היא לקחה את הפגיעה. המחשבה היא להביא סיפור של אישה שלמה ולא רק של 'נפגעת'. לדבר גם על הצמיחה ולא רק על הקורבנות".

בשישישבת הקרובים יתקיים בואר מעצבים של מרכז הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית בתל-אביב, שכל רווחיו ייתרמו לפעילות המרכז. בקולקציה 700 בגדי מעצבים ומעצבות. שישי 18:00-8:00, שבת 20:00-10:00 בביתן 11 בגני התערוכה. קו החירום לנפגעות תקיפה מינית: 1202, לנפגעים גברים: 1203.

לתחושות של הפגיעה, של הטראומה, לתת כבוד לאירוע מכונן בחיי. לשתף את הסיפור, לתת לו קול ותמונה ולדעת שהוא חלק מהיסטוריה של הרבה מאוד נשים".

איך לא חשבו על זה

במסגרת התחקיר, פנו השתיים לאקדמיה לב"דוק אם נעשו בעולם פרויקטים דומים. "חיפשנו כמאגרים ולא מצאנו. יש איזה חור שחור שלא רוצים להתעסק בו, ולא להכיר בזה כתופעה חברתית רחבה. תקיפה מינית נתפסת עדיין כסיפור אישי, בעיה פרטית", אומרת ליברמן. "כשהגענו אחרי התחקיר לוועד המנהל של מרכז הסיוע, הנשים שמטו לסת ואמרו 'וואו. איך לא חשבו על זה קודם'. בהמשך גילינו שלצד הצעד האמיץ של חשיפת הסיפור, המתערות מרווחות על הקלה בסימפטומים מהן סבלו לאורך שנים".

"יש משהו מאוד מעצים בעצם הריבוי והתייעוד, שפתאום נותן תוקף למה שקרה", אומרת מרגלית. "הרעיון הוא שיש כאן מקום ממוסד ורשמי לספר את הסיפור. הסיפור שלך יכול להישאר חסוי לנצח במרכז – או לשמש חוקרים באקדמיה, אם תרצי בכך, או להתפרסם בכל אופן שתחליטי. כרכות ליווי בהליך הפלילי אני רואה הרבה נשים שמתלבטות אם להגיש תלונה במשטרה. הפרויקט הזה נותן להן עוד אופציה: להפקיד את הסיפור במקום מכיל ומקשיב, שאינו שופט".

הספר, ואונס באמצעות סם האונס". אחת החלוצות היא מיכל, בת 55, שמעולם לא סיפרה לילדיה ולמשפחה על הטראומה שעברה. "כשאורלי סיפרה לי על הפרויקט, מיד אמרתי כן. הגעתי מאופדת טיפ טופ ואמרתי לעצמי שאני לא בוכה. סיפרתי את סיפור הרוך שלי, שאותו לא שמעו, כי אז לא דיברו והיום כבר יש על זה התיישנות. התייעוד היה מיוחד. לספר את הסיפור, בדיעה שאני לא צדיכה להתאמץ להביא ראיות, לשכנע. ומרגע שסיפרתי, התחיל להשתחרר פלאג. דווקא עכשיו כשזה בחוץ אני כבר לא חיה את זה כל הזמן".

מתערת אחרת היא ב', בת 28 מצפון הארץ. "זו פעם ראשונה שאני שומעת את עצמי מספרת את הסיפור, ומבינה שאם מחר אני אמות – הסיפור שלי לא ייעלם מן העולם. שיש מקום ששומר אותו ומכבד אותו באותה מידה שהוא היה עור צמתי בחיי", היא מספרת. "ועצם זה שסיפרתי אותו לאישה שגם היא שורדת אלימות מינית, והיא מקשיבה לי ומתחברת לסיפור שלי, זה מאוד מחזק".

מה השתנה בחיך מאז שמסרת את העדות? "אני לא מתביישת יותר להגיד שהייתי שם. אני יותר פתוחה לשתף, לא בפרטי פרטים כמו בסרטון, אבל מעיזה להעיד על עצמי כעל אחת מאלה שנפגעו. במהלך התייעוד חזרו אליי פרטים שנשכחו, וזה עזר לי לצאת מתהליך ההדחקה. אני לא קורבן קלאסי – יש לי קריירה, הצלחתי בחיים ואני במקום מאוד טוב, אבל היה לי חשוב לחזור